

Taborišče Ljubelj

Spominski park je urejen na ozemlju, kjer je še danes viden tloris nekdanjega taborišča. V delavskem taborišču je v letih 1943–1945 v nemogočih razmerah več kot tisoč jetnikov gradilo današnji predor na Ljubelju. V spomin in opomin na grozote je postavljena spominska arena z okostnjakom s srcem v sredini ter napisom

OBTOŽUJEM – J' ACCUSE,

v spominski sobi pa so razstavljene osebne stvari taboriščnikov.

Spominski park

Leta 1941 so čez prelaz Ljubelj prihrumele motorizirane kolone Hitlerjeve vojske. Hitler se je dobro zavedal pomembnosti te poti čez Karavanke proti morju, zato je v skladu s svojimi osvajalnimi načrti sklenil ljubeljsko cesto skrajšati s predorom.

Prva dela so opravili že leta 1941 z 42 civilisti, zgradili so civilno taborišče. V noči z 29. na 30. junij so borci 2. bataljona Kokrškega odreda taborišče požgali, zato so dela zaostala. V polnem obsegu so se nadaljevala šele leta 1943, ko se je spomladi pričelo graditi novo taborišče. Poleg barak za civilno delavstvo in tehnično upravo so se na levi strani postavile barake za jetniško taborišče, ki je bilo obdano z bodečo žico in štirimi stražnimi stolpi. Delovno silo je dajalo uničevalno taborišče Mauthausen, kateremu je bilo taborišče v Podljubelju vojaško podrejeno. Prvi interniranci so začeli prihajati že meseca julija leta 1943. SS-ovci so iz Mauthausna pripeljali okoli 100 političnih ujetnikov. Bili so večinoma Francozi, poleg Belgijcev, Italijanov, Rusov, Poljakov in Slovencev. Taborišče pod Ljubeljem je stražilo v začetku sto, kasneje tudi do tristo SS-ovcev. Red je bil isti kot v Mauthausnu. Jetnikom na Ljubelju so na vse načine pomagali domačini. Glavni organizator pomoči je bil ing. Janko Tišler iz Trziča, takrat zaposlen kot tehnični uslužbenec pri podjetju, ki je gradilo predor.

Številka interniranca

V taborišču

Interniranci so spali na zdrobljeni slami, po dva moža na enem ležišču. Od petih do 5.30 so dobili zajtrk, to je četrta litra mlačne vode in majhen košček kruha. Ob 5.30 je bil apel, kjer so se po vojaško postrojili, največkrat je bil še kdo tepen, nato je sledila razdelitev in odhod na delo, kamor so jih spremljali SS-ovci z ovčjaki. Delali so neprestano od šeste do dvanajste, ko je bil zbor za kosilo. Kappo je delil hrano na ta način, da je moral vsak teči do kotla, počakati na obrok in nato teči naprej, da se je polilo še tisto, kar je dobil. Mnogokrat je kappo iz objestnosti polil hrano po roki, ki je držala porcijo, ali pa poveznil zajemalko s hrano vred jetniku na glavo.

Takratna podoba taborišča

Od 13. do 18. ure so nadaljevali z delom, nato je bil ponoven apel, do 19.30 je sledilo umivanje kot zjutraj, do

20. ure pa so dobili za večerjo isto kot zjutraj za zajtrk. Ob 21. uri ni smel nihče več iz spalnice. Tudi na stranišče se po tej uri moglo, ker so stražarji takoj streljali.

Taborišče ob koncu vojne

Ostanki nemške, ustaške, četniške in domobranske vojske so se pričele valiti preko Ljubelja in skozi predor v Avstrijo. Bližal se je konec vojne. Tako je ob koncu aprila SS-ovec Zimmermann opozoril partizane, da bodo interniranci uničeni, preden bodo zapustili gradbišče, in sicer v predoru. Predvideno je bilo, da se jih odžene v tunel in ga na obeh straneh razstreli. Na to obvestilo so partizani zasedli višine okrog gradbišča in ponoči so se že zaslišali streli iz mitraljezov. Po prvem maju se je disciplina v taborišču v trenutku zrahljala. Vse je hitelo proti Avstriji.

3. maja se med vojsko pomešajo prvi civilisti. Interniranci že zvedo novice: Rusi so pri Gradcu, Angleži prodirajo preko Tirolske. 5. maja je bilo ujetnikom rečeno, da določijo za vsako za vsako barako po enega, ki bo odgovarjal za disciplino in za prehrano. 6. maja se je kompanija alpske žandamarije pripravila za odhod in 7. maja so se dvojna vrata taborišča odprla zadnjič, kajti za

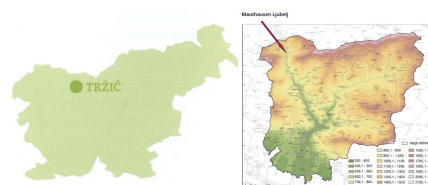
njimi se niso več zaprla. Ostali so samo bolniki in invalidi, ter čakali, da bodo z vozili transportirani v Tržič. Kolona je krenila proti predoru, proti koroški strani. Maširali so ves dan do polnoči. Določeno število sedaj osvobojenih jetnikov je poiskalo zvezo s partizani in dve tretjini čuvajev je pobegnilo. Proti jutru naletijo na oddelek Titove vojske in nekateri njihovi tovariši so bili že v njihovih vrstah. Sedaj so njihovi stražniki postali njihovi ujetniki. Sledili so partizanom in se na srečo izognili zasedi, ki si jo SS-ovci pripravili nekaj metrov naprej, da bi jih po navodilu komandanta pobili. 150 Francozov je stopilo k partizanom in ustanovila se je brigada Liberte, 8. maja 1945. Ostali pa so odšli v Beljak, kjer so se priključili zavezniškim silam.

Spomenik »l'accuse-Obtožujem«

Spominska soba

Muzej novejšje zgodovine in Tržiški muzej sta v sodelovanju z Občino Tržič v kletnih prostorih nekdanje karavle uredila spominsko sobo, kjer so razstavljeni osebni predmeti taboriščnikov od oblek do pisem ter ohranjeno orodje, s katerim so interniranci kopali predor za rajh.

Vstop v območje spominskega parka Mauthausen Ljubelj je prost, za ogled spominske sobe pa se je možno dogovoriti v TPIC Tržič. Naključnim obiskovalcem sobo odpre tudi lastnik gostinskega lokala v zgornjih prostorih nekdanje karavle.

Turistično promocijski in informacijski center Tržič
Trg svobode 18, 4290 Tržič
T 04 59 71 536, 051 627 057, E informacije@trzic.si
W www.visit-trzic.si